

ความเป็นมาและความสำคัญ

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการให้บริการ ช่วยเหลือสนับสนุน การร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้บริหารนิเทศ เพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้เป็นสำคัญ และการนิเทศศึกษายังหมายรวมถึงการนิเทศการสอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ โดยตามมาตราฐานวิชาชีพศึกษานิเทศก์ของคุรุสภา พ.ศ. 2556 มาตราฐานการปฏิบัติงานมาตราฐานที่ 8 ได้กล่าวถึงศึกษานิเทศก์ไว้ว่า “ศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี” ดังนั้น ผู้นิเทศต้องเป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ประจักษ์เสียก่อน เพื่อการให้คำปรึกษา คำแนะนำในกิจกรรมนั้นๆ อย่างมีความสำคัญและน่าเชื่อถือ ผู้นิเทศจึงจำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งบุคลิกภาพ การปฏิบัติตน มีคุณธรรม จริยธรรม จึงจะทำให้ผู้รับการนิเทศเชื่อถือ ศรัทธาต่อการนิเทศการศึกษา และปฏิบัติตามด้วยความพึงพอใจ และเกิดผลดีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ที่มีการทำงานเป็นขั้นตอน (Steps) มีความต่อเนื่อง (Continuity) ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีความเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน การนิเทศเป็นหัวใจของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ที่มีหลักการสำคัญคือ (1) การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนการศึกษาที่ต้องดำเนินการ (2) ครูทุกคนจะต้องได้รับคำชี้แนะการศึกษา (Guidance) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่เป็นส่วนหนึ่งของการกิจของโรงเรียน (3) จะต้องมีการเตรียมความพร้อมและการออกแบบการนิเทศ ที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลทั้งหมดของครูในโรงเรียน (4) บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา (5) การนิเทศการศึกษาต้องถูกอธิบายและระบุไว้ในเป้าหมายการศึกษา (6) ต้องมีการปรับปรุงทัศนคติ ความรู้ พฤติกรรมและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของครูทุกคนในโรงเรียนและ (7) ต้องมีการกำกับ ดูแลเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน ส่วนการนิเทศภายนอกเป็นภารกิจโดยตรงของศึกษานิเทศก์ การนิเทศทั้งสองส่วนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยหากมีการทำงานที่เป็นระบบ มีแบบแผนจะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของนักเรียน

จากรายงานผลการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ปีการศึกษา 2562 พบว่า โรงเรียนมีความต้องการขวัญและกำลังใจจากเขตพื้นที่การศึกษา และต้องการขอรับการนิเทศในเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อน PLC ในสถานศึกษา การเตรียมความพร้อมประเมินคุณภาพภายในและภายนอก รอบสี่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้น Active Learning การพัฒนาด้านการอ่านรู้เรื่อง การจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย การวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตร การสอนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การใช้สื่อการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี และจากการนิเทศติดตาม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญ กับงานวิชาการน้อย การนิเทศภายในไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง ขาดความตระหนักในการนำผลการทดสอบ/การประเมินไปใช้เป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ศึกษานิเทศก์ทุกคนจะต้องนำไปวางแผนในการนิเทศการศึกษา เพื่อให้

โรงเรียนสามารถจัดทำแผนยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยใช้ผลการประเมินเป็นฐาน ด้วยกระบวนการ PLC และนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ตามลำดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ตามลำดับ ส่วนผลการประเมินคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (NT) ปีการศึกษา 2562 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ควรพัฒนามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ตามลำดับ อีกทั้งการประเมินด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (RT) ควรพัฒนาในด้านการอ่านออกเสียง และการอ่านรู้เรื่อง ตามลำดับ ตลอดจนสภาพปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการนิเทศ ติดตาม มีหลายประเด็นที่ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ โดยเฉพาะด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจุดเน้น 6 นโยบายหลัก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ปีการศึกษา 2563 ได้แก่ 1) ยกระดับผลสัมฤทธิ์ 2) ทักษะคิดแล้วคล่อง 3) ว่องไวเขียนอ่าน 4) สื่อสารเทคโนโลยี 5) จัดการดีสิ่งแวดล้อม และ 6) น้อมนำศาสตร์พระราชา

ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 9 เมษายน 2563 เรื่องการเปิดเรียนของสถานศึกษาในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งของรัฐและเอกชนทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งอยู่ในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการเปิดเรียนในวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 และกำหนดให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นั้น โดยในการจัดการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนในสถานการณ์ดังกล่าว พร้อมกับให้นักเรียนทุกคนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดเชื้อโรคในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อม ระยะที่ 2 ทดลองการเรียนการสอน ระยะที่ 3 การจัดการเรียนการสอน และระยะที่ 4 การสอบและการศึกษาต่อ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก โดยกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล ได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ปีการศึกษา 2563 ให้เหมาะสมตามสภาพบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเอื้อต่อการ “เรียนเพื่อรู้” ของเด็กให้มากที่สุด ทั้งนี้คณะศึกษานิเทศก์ได้ร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศการอยู่อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การจัดทำหลักสูตรอบรมออนไลน์ การนิเทศแบบ Teamwork การนิเทศตามความต้องการ เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในปีการศึกษา 2563 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ปีการศึกษา 2563 โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบ “บันได 5 ขั้น” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ปีการศึกษา 2563

ขอบเขตการนิเทศ ติดตาม

การนิเทศ ติดตามดำเนินการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก แบ่งออกเป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 15 ศูนย์ รวมทั้งสิ้น 131 โรงเรียน

ประเด็นการนิเทศ

ประเด็นที่ 1 : การนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อคุณภาพการศึกษา

- 1.1 การพัฒนาและใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.2 การอ่านออกเขียนได้
- 1.3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 1.4 การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล (DLTV)
ในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
- 1.5 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.6 การประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.7 การจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการพิเศษ

ประเด็นที่ 2 : การนิเทศภายในโรงเรียน

ประเด็นที่ 3 : การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ประเด็นที่ 4 : การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเตรียมผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

ประเด็นที่ 5 : การจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการคิดแบบมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน (Coding)

ประเด็นที่ 6 : การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA)

ประเด็นที่ 7 : การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมวินัยนักเรียน

ประเด็นที่ 8 : การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ประเด็นที่ 9 : การนิเทศตามจุดเน้น และนโยบาย ของ สพฐ.และกระทรวงศึกษาธิการ

ประเด็นที่ 10 : การนิเทศตามนโยบาย สพป.นครนายก 6 นโยบายหลัก ปีการศึกษา 2563 ดังนี้

- 10.1 ยกระดับผลสัมฤทธิ์
- 10.2 ทักษะคิดแล้วคล่อง
- 10.3 ว่องไวเขียนอ่าน
- 10.4 สื่อสารเทคโนโลยี
- 10.5 จัดการดีสิ่งแวดล้อม
- 10.6 น้อมนำศาสตร์พระราชา

3. ดำเนินการนิเทศตามกระบวนการนิเทศแบบบันได 5 ขั้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ปรับเปลี่ยนแนวคิด
- ขั้นที่ 2 พิชิตความไม่รู้
- ขั้นที่ 3 นำสู่ห้องเรียน
- ขั้นที่ 4 เยี่ยมเยียนให้กำลังใจ
- ขั้นที่ 5 สร้างกลไก PLC

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก มีรูปแบบการนิเทศการศึกษา อย่างเป็นระบบ
2. ผู้ปฏิบัติการนิเทศการศึกษามีแนวทางในการนิเทศ และมีเครื่องมือในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
3. ผู้รับการนิเทศได้รับการนิเทศ ติดตาม ขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยกระบวนการ PLC อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ทัวถึง และตรงตามความต้องการของผู้รับการนิเทศ